

Željko JOVANOVIĆ: O grobu Šćepana Malog, svetogrđu kaluđera i još ponečemu

Stefan Mali, jedan od najznamenitijih vladara Crne Gore, sahranjen je 22.9.1773. u Donjim Brčelima "glavnom naselju crmničkog plemena" (Risto Kovijanić; "Pomeni crnogorskih plemena u kotorskim spomenicima XIV-XVI vijeka"; Knjiga II, 1974, 86).

Portal Analitika
Izvor

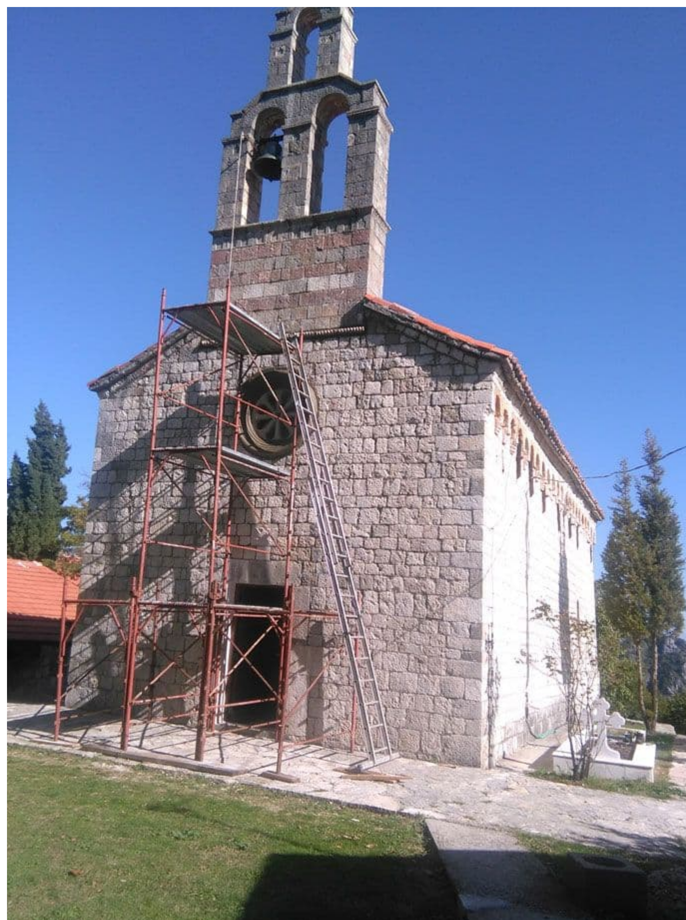
godine, granice Brčela su se “protezale preko cijeloga Crmničkoga (Orahovskog) polja, od brda Trojci do Orahova i Vira” (P.A. Rovinski, “Crna Gora u prošlosti i sadašnjosti“, 46).

Donje Brčele su “po položaju, plodnosti, klimi i bogatstvu jedno od najljepših mjesta u Crmnici, a Crmnica je najljepši i najpitomiji kraj Stare Crne Gore” (Andrija Jovićević, ”Spomenici naše stare slave i veličine”, Zetski glasnik, 58/1932, str. 2).

Dvorac koji je podigao Đurađ II Stracimirović Balšić, ili njegov predak, bio je rezidencija Balše III 1405-1412, a Donje Brčele prijestonica Zete. Dvorac, a ne manastir bio je rezidencija i Stefana Malog 1767-1773, a u isto vrijeme su Donje Brčele prijestonica Crne Gore.

Mitropolitu Arseniju Plamencu rezidencija je manastir (konak) 1781-1784, a Donje Brčele su ponovo prijestonica Crne Gore. Jedini dvorac koji su dinasti Balšići imali u Crmnici bio je dvorac u Donjim Brčelima. ”Te su zadužbine bile od starina zborna mesta cele

Crmničke nahije" (pop/učitelj Nikola Jovanović, u "Ljetopisi osnovnih škola u knjaževini Crnoj Gori 1885-1908", str. 70, priredio Predrag Vukić, 2003.)

Ko je sahranjen u Donjim Brlčelima: Kada je početkom decembra 2013. godine umro Grigorije, iguman manastira sv. Nikola u Donjim Brčelima, niko nije mogao pretpostaviti kakva je znamenita ličnosti bio.

Rješenje o upisu u Centralni registar nepokretnih spomenika kulture br. 02–357, kojim je ovaj manastir svrstan u spomenik kulture III kategorije.

O devasticiji ovog spomenika kulture obavijestio sam tadašnjeg predsjednika Mjesne zajednice Crmnica. Od njega sam tražio da od nadležnih organa zahtijeva uspostavu pređašnjeg stanja, i da se SPC ponudi da igumana sahrane na neveliko donjobrčeosko groblje, ili da na odgovarajućoj udaljenosti od crkve, na velikom manastirskom posjedu oforme monaško groblje. Crkvene vlasti su to ignorisale, a Uprava za zaštitu kulturnih dobara Crne Gore (objavljeno u Monitoru, br. 1307, XXVI) odgovorila je da je stručni tim konstatovao: "Da je na mjestu gdje je iguman Gligorije sahranjen postojalo grobno mjesto sa ostacima starijeg pokojnika", kao i: " Stručni tim je ocijenio da sa aspekta zaštite kulturnih dobara ovim nije narušen integritet kulturnog dobra, uz napomenu da se ovakva praksa bez saglasnosti Uprave ne smije ponoviti." (?)

uglavnom, sada uz temelje crkve stoje dva groba. U knjizi dr R. V. Petrovića, ”Šćepan Mali - zagonetka istorije”, koja je publikovana 1992. godine, objavljen je snimak ove crkve na kome se vidi grob koji je na sredini južne strane crkve, jedini grob koji je postojao uz crkvu. Na osnovu ovog groba je dozvoljen (tako proizilazi) ukop igumana koji je sahranjen na samom uglu južne i zapadne fasade crkve. Na mjestu đe je nekad bio grob sada je grob Ane Vukčević.

Ko je srušio stameni grob: Ali, ko je srušio stameni grob kojem zemljotres iz 1979. godine nije mogao ništa, i koji se vidi na snimcima urađenim odmah poslije

(Crmnica). Andrija Jovićević je 1932. godine u listu "Zetski glasnik" objavio: "Potonji kaluđer je bio iguman Josip Vujačić, čiji se grob nalazi uz južni zid crkve".

Grob je preživio ne samo zemljotres nego i II svjetski rat, a možda čak i I svjetski rat, ali nije preživio devastacije od 1992. godine naovamo. Jedini grob koji je smio biti uz crkvu – grob igumana Josipa Vujačića je srušen, umjesto njega su nezakonito ozidana dva, jedan za Grigorija Trailovića, drugi za Anu Vukčević. Manje je vjerovatno da je to grob nekog od austro-ugarskih vojnika pravoslavne vjeroispovijesti koji su tu sahranjeni za vrijeme okupacije Kraljevine Crne Gore. Ti grobovi se pominju u dokumentima (Arhiv u Baru).

Još je manje vjerovatno da je to grob Filimona Kopitovića, kaluđera ovog manastira, inače mještanina, koji je ubijen u prvoj polovini XIX vijeka (Predrag Vukić, " Ljetopisi osnovnih škola u knjaževini Crnoj Gori (1885-1908)", 2003, str. 72). Filimon, iako mještanin, kao kaluđer ovog manastira sahranjen je kod crkve, a ne na seoskom groblju. Kad je u

Nijedan dobar domaćin ne bi kopao uz temelje kuće bez velike nužde. Ako se tome doda zakonska zabrana bilo kakvog kopanja ta je nužda morala biti još veća. Po priči novog igumana, Grigorije je tu sahranjen jer je to bila njegova posljednja želja. (?) Iguman Grigorije, rodom iz okoline Požarevca, bio je poznat kao skroman, miran, povučen, bio je oličenje pravog kaluđera. Njegovim upokojenjem, kao i upokojenjem njemu sličnjih "pevaćemo to su bili dani".

Ali, nije prošlo mnogo vremena od igumanove sahrane i otkriveni su dokazi na osnovu kojih se vidi koja je to nužda naćerala "domaćina", da kršeći zakon uradi to što je uradio.

Donje Brčele kao prijestonica Crne Gore:
Uvriježeno je mišljenje da je crnogorski vladar, car Stefan Mali, koji je Donje Brčele odabrao za prijestonicu Crne Gore 1767 – 1773, sahranjen baš na mjestu đe je 2013. godine sahranjen iguman Grigorije. Kopajući raku za igumana uz južni zid crkve, kaluđeri su otkrili ljudske kosti, pa su, valjda, morali obustaviti radove i o otkriću obavijestiti nadležni organ,

da pripadaju. S kojim pravom vade i preturaju po nečijim posmrtnim ostacima, pripadale one seoskom popu ili seoskom knezu, ili u ovom slučaju (pogotovo), kako tvrde, svjetovnom vladaru Crne Gore?

U biblioteci Radosav Ljumović u Podgorici nalazi se knjiga (u formi skripte), "Ruski car Petar III - crnogorski car Šćepan Mali". Njen autor, izvjesni dr Radomir Bulatović, poklonio je skriptu (knjigu) biblioteci 4. 9. 2014. godine. U njoj je opisano što se dešavalo prilikom ukopa igumana Grigorija. Autora je, kako navodi, mitropolit Amfilohije na nekom skupu upitao što on ne bi napisao knjigu o "Šćepanu Malom", što je on prihvatio. To je bilo neđe

selektuju ih. O tome je, navodi autor, snimljen CD. Vađenju posmrtnih ostataka "cara Šćepana Malog" prisustvovali su Rusi, koji su uzeli uzorke radi DNK analize (da utvrde da li su to kosti ruskog cara Petra III), ali od njih odgovor još nije stigao. "Vjerovatno neće doći samo iz političkih razloga." (?) Vrhunac ovih neprimjerenih postupaka bio je kad su u raki koju su iskopali, i u koju su (kako tvrde) našli kosti Stefana Malog, jednog od najznamenitijih crnogorskih vladara, sahranili igumana Grigorija (?) Nečuveno!!! Pritom, nijesu postavili nikakvo obilježje da je tu bio grob (kako su utvrdili) Stefana Malog, demonstrirajući time da je on za crkvu očigledno nepoželjan, i da je iguman Grigorije neuporedivo značajniji za istoriju Crne Gore.

Lično sam (da ne pomisle da se skrivam) 24. 11. 2015. godine poslao (preporučeno poštom), kao dokazni materijal, kopirane stranice iz ove knjige Upravi za zaštitu spomenika kulture. Ponovo sam to uradio 19.1.2016. godine elektronskom poštom. Koliko je meni poznato, do današnjeg dana ništa povodom ovog slučaja nije preduzeto (?)

ЦИП Каталогизација у публикацији Национална библиотека Црне Горе, Цетиње 348

ISBN 978-9940-9330-7-4-
COBISS.CG-ID 25629968

Nepostupanje Uprave: Nepostupanje Uprave se može protumačiti ili kao odobravanje, ili kao nemoć. Obaviještene su i institucije koje su u javnosti prepoznate kao zaštitnici crnogorske istorije i kulture. Ni oni se nijesu oglasili, kao ni mediji. U nadi da će uspješnije alarmirati stručnu i laičku javnost, obavijestio sam i CPC, opet bez rezultata. Izgleda da po pitanju Stefana Malog CPC zastupa iste stavove kao i CPC. Iako blagovremeno obaviješteni, nijesu reagovali ni neki pojedinci poznati po svom čestom pojavljivanju u medijima. Za neke od njih se zna da su ranije afirmativno govorili i pisali o Stefanu Malom.

Što se kaluđera tiče, može se zaključiti da su pod izgovorom posljednje igumanove želje, zapravo tražili grob Stefana Malog a kad su

Rusiju da bi tamo obavili DNK analizu, potpuno je nevažno.

S tim u vezi je i, najblaže rečeno, potpuno besmisleno poistovjećivanje ruskog cara Petra III i Stefana Malog, čime se priča iz druge polovine XVIII vijeka aktuelizuje u XXI vijeku. Ono što je bitno je - da je učinjena šteta, i to namjerno, jer su bez prisustva nadležnih organa, ekipe stručnih lica, svjedoka, mogli da manipulišu kako su htjeli, da uklone stvarne i podmetnu lažne dokaze, i da tako onemoguće da se pomoću DNK analize, možda nekad, potvrdi identitet Stefana Malog.

Nije ovo bio prvi put da kaluđeri ovog manastira traže grob Stefana Malog. Jedan takav slučaj je evidentiran 1965. godine. U to vrijeme direktor Zavoda za zaštitu spomenika kulture (današnja Uprava) bio je Ljubomir Kapisoda, koji obavještava mitropolita da se “oko manastira Brčeli izvode zemljani radovi od strane kaluđera Jovana Stjepčevića, starešine manastira Brčeli, pod motivacijom da se traži grob Šćepana Malog”. Dalje se

izvođenje radova, pošto je pomenuti objekat stavljen pod zaštitu Zakona kao kulturno–istorijski spomenik". Na kraju ovog obavještenja, Kapisoda traži od mitropolita: "Da bi i Vi sa svoje strane skrenuli pažnju starešini Manastira da obustavi svake dalje radove na pomenutom objektu" (Zavedeno pod brojem 02 – 895/3; Cetinje; 22. X. 1965. godine).

Eto, tako se to radi. Kada su 1986. godine iskopane kosti Ivana Crnojevića, ispod poda crkve na Ćipuru, prenijete su u zgradu Zavoda za zaštitu spomenika kulture. Na čelu ekipe koja je vršila iskopavanje bio je istaknuti istoričar umjetnosti Veljko Đurić, a otvaranje kovčežića u kome su bile kosti obavio je stručni tim Zavoda u sastavu: istoričar umjetnosti Tatjana Pejović; arheolog Marina Perović; istoričar umjetnosti Aleksandar Čilikov; konzervator – hemičar Miodrag Koljević; konzervator – biolog Marija Marković; fotograf Zavoda Branko Dragićević i Milisav Milenković.

Kosti crnogorskog vladara Stefana Malog (kaluđeri misle da su njegove), kako piše

svešteniku što ima ekonomski fakultet i zvanje mr. nauka", i "koji voli naučni rad." (?) Bruka!!!

Autor pomenute knjige je građu za istu prikupljao od lokalnog stanovništva, "vrsnih znalaca", odabranih po onoj latinskoj "similis simili gaudet" (sličan se sličnom raduje), pa je na osnovu tih saznanja, i pronađenih kostiju (uzgred, da je po narodnom predanju Stefan imao rogove, našao bi se makar jedan), donio zaključak: "Kosti skeleta nemaju: lobanju, butnu kost, a to znači, po narodnom predanju što je autor skupljao po Crmnici i šire, da su kosti cara Šćepana Malog".

Javnosti je gotovo nepoznato da je tijelo ubijenog crnogorskog vladara Stefana Malog sahranjeno u crkvi sv. Nikola. To je u knjizi "Stijepan Mali" (objavljena u Parizu 1784. godine) naveo njegov savremenik Stefan Zanović, autor knjige.

"Kod Crnogoraca su jedino knez i vladika sahranjivani u crkvama, u velike grobnice, ukrašene vojničkim trofejima i s prekrasnim natpisima u orijentalnom stilu, koji im hvalu

bje s prva pogreben izpried crkve sv. Nikole, a dva dana kašnje unutri prenesen i u novi grob posried crkve sahranjen."

To mu je i pripadalo, jer, kako piše Gligor Stanojević, "u očima Crnogoraca car je bio neko nadljudsko biće". Guvernadur i serdar Crne Gore u jednom zajedničkom pismu Šćepanu Malome od 12. decembra 1767. godine možda su najbolje izrazili opšti zanos i poštovanje prema njemu u intitulaciji, riječima: "Najslavniji, najuzvišeniji i najveći, najveći gospodine, gospodine gospodaru, carsko krilo, nebeski anđele, sunce koje nas je ogrijalo svojim zracima, Šćepan Mali".

Nikome, ni prije ni poslije Stefana Malog, ovakve riječi nijesu bile upućene osim njemu, crnogorskom caru Stefanu Malom. Zato ga je narod, zajedno sa glavarima, uz najveće počasti sahranio – u crkvu.

analitika

Tema
1. april, 2016. 00:00
(11)

Crkvu sv. Nikola obnovio je knjaz Nikola 1861. godine. Smatra se da je crkva tada dvostruko produžena. Međutim, iz dokumenta koji je 20.10.1909. godine napisao donjobrčeoski paroh i učitelj Nikola Jovanović (mještanin), proizilazi da je crkva produžena za jednu trećinu (1/3).

"Godine 1861. produžen je sv. hram u prostoru na zapadnoj strani s jednom trećinom na temelju starog pritremka. Godine 1863. ograđen je zvonik od tri zvona na istom hramu pošto je stari zvonik bio srušen od groma godine 1856."

analitika

Tema
1. april, 2016. 00:00
(11)

PROČITAJ JOŠ...

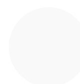
Kuč: Odbačena krivična prijava, dokaz bezuspješnog pokušaja diskreditacije mene i moje porodice

Počela ugradnja novih autobuskih stajališta u Podgorici

Micev: Sjutra zahlađenje, na sjeveru snijeg

Tema
1. april, 2016. 00:00

 (11)

Komentari (11)

Želite li da podijelite Vaše mišljenje sa drugim čitaocima? Napišite komentar i započnite diskusiju.

Dodaj komentar

Prijavi se

Još uvijek nemate nalog? **Registrujte se.**

analitika

Tema
1. april, 2016. 00:00

(11)

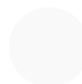

Vijesti
Tema
Komentar
NATO
Protokol

Vijesti
Tema
Stav
Crna hronika
Podgorica
Regioni
Zdravlje
Prava stvar
Putopisi

Vijesti

Fudbal

Tema
1. april, 2016. 00:00

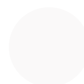

(11)

Adresa

19. decembra 5 81000 Podgorica

+382 67 204 700

portalanalitika@t-com.me

analitika

Tema
1. april, 2016. 00:00

(11)

Predstavljamo